

УДК 373.5:37.011.3.091.398

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-17.25>

ВНУТРІШНЬОШКІЛЬНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ЯК ТЬЮТОРІВ

ШВЕЦЬ ТЕТЯНА ЕДУАРДІВНА

кандидат педагогічних наук,
заступник директора з науково-методичної роботи
Приватна школа «Афіни»
taniteshvets@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9713-7817

Стаття присвячена проблемі підвищення кваліфікації педагогів як тьюторів завдяки створенню внутрішньошкільної системи професійного розвитку. У статті використані такі методи дослідження: вивчення, аналіз та узагальнення науково-педагогічних джерел з метою обґрунтування необхідності розроблення та впровадження у закладі загальної середньої освіти внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів.

Автором визначена актуальність та затребуваність суспільством індивідуалізації освітнього процесу, реалізація якої можлива завдяки здійсненню тьюторської діяльності. У статті автор подає власні тлумачення таких понять, як: тьюторинг, тьютор та тьюторська діяльність. Автор наголошує на тому, що здійснення тьюторської діяльності можливе лише педагогом-тьютором, який обізнаний у тьюторських технологіях, вміє працювати в умовах індивідуалізації та персоналізації, надавати академічну та соціально-емоційну підтримку учням, що особливо важливо в умовах подолання освітніх втрат. У статті зазначено, що ці завдання можливо вирішити за умови створення внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів.

У статті подано авторське бачення внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів із зазначенням таких компонентів системи, як: напрями, форми і види, методи, ресурси, організація і управління та результат. Також автором визначені етапи впровадження внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів, надана їх змістовна характеристика. Такими етапами є: підготовчо-діагностувальний, теоретичний, практичний та контрольно-оціночний. Наприкінці статті автор зазначає, що врахування специфіки окремого закладу освіти, його стратегії розвитку сприятиме створенню такої системи, що відповідатиме запитам усіх суб'єктів освітнього процесу, зокрема тьюторського.

Ключові слова: тьютор, тьюторинг, тьюторська діяльність, професійний розвиток педагога-тьютора, професійна компетентність тьютора, внутрішньошкільна система професійного розвитку педагогів.

Постановка проблеми. У Концепції нової української школи зазначається, що школа потребує вчителя, який зможе стати агентом змін, бути творчим і відповідальним, постійно працювати над собою. У зв'язку з цим варто говорити про нову роль вчителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії розвитку дитини [3]. Ці вимоги до діяльності вчителя зумовлені процесами модернізації освіти, впровадженням компетентнісної моделі освітньої діяльності, педагогіки партнерства, орієнтацією на нові стандарти й результати навчання, потребами автономії навчального закладу й освіти. Відповідно, все це вимагає перегляду тради-

ційних уявлень не лише про роль педагога, а й про його професійний розвиток. Основним у цьому контексті є розуміння того, що професійний розвиток сучасного педагога є неперервним та системним процесом.

Актуальність проблеми тьюторської діяльності вчителя зумовлена також запитом суспільства на індивідуалізацію та персоналізацію освітнього процесу, що набуло особливого значення в сучасних реаліях України, коли через повномасштабні воєнні дії на території України постала задача подолання освітніх втрат. Досвід проєктів громадських організацій з подолання освітніх втрат, зокрема ГО «Навчай для України», «Освіторія», ГО «EdCamp Ukraine», ГО «Освіта 360»,

ГО «Tech StartUp School», що фінансуються міжнародними донорами, свідчить про те, що завдяки вчителям-тьюторам можливе не лише надолуження знань, але й надання соціально-емоційної підтримки учнів.

Створення ефективної внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів-тьюторів, а також умов для їхнього особистісного розвитку та самореалізації є важливим чинником впровадження технології тьюторингу в освітній процес. Задача педагогів-тьюторів – допомогти учням побачити та зрозуміти свої індивідуальні особливості та навчити їх використовувати у будь-якій свої діяльності. Розуміння самого себе, самоефективність та самооцінка впливають на цілі, на які орієнтуються учні, а підтримка в цьому процесі зміцнює довіру учнів та розкриває їхній потенціал як людини і члена суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематиці тьюторингу присвячені роботи А. Бойко і Н. Дем'яненко, які досліджують теоретичні та практичні основи тьюторингу у закладах вищої освіти України. К. Осадча дослідила проблему професійної підготовки майбутніх учителів до тьюторської діяльності. У роботі О. Іваніцької досліджено тьюторську модель у закладах вищої освіти Німеччини. Роль тьютора у системі дистанційного навчання вивчена науковцями М. Іващенко, Т. Койчевою, В. Кухаренко. Фундаментальні дослідження у сфері тьюторингу, зокрема питання професійного зростання педагога як тьютора, містяться у працях зарубіжних дослідників: Д. Вуд (D. Wood), К. Топпінг (K. Topping), М. Брей (M. Bray), Д. Палфрейман (D. Palfreyman), В. Мор (W. G. Moore), Е. О'Брайнт (E. Q. O'Briant) досліджують тьюторинг в закладах освіти Великої Британії, США; А. Бжежинська (A. Brzezińska), М. Будзинський (M. Budzyński), А. Сарнат-Частко (A. Sarnat-Ciastko), К. Чайка-Хелмінська (K. Czayka-Chełmińska) – автори багатьох праць, в яких описані моделі тьюторингу та роль тьютора у школах Польщі.

Дослідженням проблематики професійного розвитку сучасного педагога присвячені праці українських науковців: В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень присвятили свої роботи

філософським аспектам неперервної педагогічної освіти; С. Гончаренко, О. Дубасенюк, А. Кузьмінський, Л. Лук'янова, Н. Ничкало С. Сисоева та ін. висвітлюють питання неперервної професійної освіти з урахуванням світових тенденцій, інноваційних підходів і принципів освіти дорослих; професійний розвиток вчителя в умовах нової української школи досліджують Ю. Бурцева, О. Вознюк, О. Дубасенюк, С. Мірошник, М. Скиба, А. Черній та ін.

Незважаючи на досить вагомий доробок українських та зарубіжних дослідників, проблема створення внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів залишається недослідженою, що й зумовило наш науковий інтерес.

Метою статті є обґрунтування необхідності створення внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів-тьюторів як однієї з умов реалізації тьюторської діяльності у закладі загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. На початку нашого дослідження вважаємо за необхідне звернутися до термінологічного апарату, а саме визначення понять «тьютор», «тьюторинг» і «тьюторська діяльність», що були нами вже обґрунтовані у попередніх наукових розвідках. Так, на основі аналізу українських та зарубіжних досліджень ми визначили, що тьюторинг – багатомірне поняття. Це процес підтримки розвитку особистості з метою розкриття її потенціалу; особливим способом організована педагогічна діяльність, яка охоплює не лише навчальну, а й виховну сфери та спрямована на саморозвиток і самореалізацію особистості, може бути реалізована через індивідуальну співпрацю один-на-один та в малих групах; передбачає суб'єкт-суб'єктні взаємини; здійснюється на засадах персоналізації: учень – автор свого освітнього та життєвого шляху, активний учасник планування власної діяльності, який реалізує свій персональний шлях за допомогою тьютора [1; 10, с. 59].

Ми вважаємо, що поняття «тьютор» необхідно розглядати у контексті моделі тьюторингу, яка реалізовується в закладі загальної середньої освіти та, відповідно, функцій, які виконує тьютор. На нашу думку, тьютор не

лише працює з освітнім складником, супроводжуючи індивідуальну освітню траєкторію учня, а і є тією особою, що опікується моральним становленням особистості, розвитком її соціально-особистісних компетентностей. У цьому контексті ми подаємо широке розуміння поняття «тьютор» – як наставника, дорослу та досвідчену людину, фахівця у сфері освіти, який вміє працювати на засадах індивідуалізації та персоналізації [6; 9; 10, с. 60].

Тьюторська діяльність, на нашу думку, є різновидом педагогічної професійної діяльності, вона спеціально організована та регламентована, має процесуальний характер, а також спрямована на досягнення суспільно важливого результату. Поняття «тьюторська діяльність» вважаємо за необхідне розглядати як діяльність обох суб'єктів тьюторського процесу, адже тьюторинг будується на суб'єкт-суб'єктній основі як співпраця і взаємодія обох суб'єктів тьюторської діяльності, а її результат повністю залежить від сумісної праці тьютора і учня.

Для здійснення тьюторської діяльності педагог потребує постійного саморозвитку, допомоги в опануванні інноваційних освітніх технологій, зокрема тьюторських. Це завдання можливо вирішити за умови створення внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів як тьюторів. Така система дозволить організувати цілеспрямоване навчання вчителів відповідно до специфічних потреб конкретної школи; удосконалити методичну роботу школи, перетворивши її у цілісну систему безперервного професійного зростання педагогів-тьюторів; моніторити результати навчання педагогів-тьюторів [2, с. 200].

Характеристиками такої внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагогів-тьюторів можуть бути: цілісність та безперервність професійного розвитку вчителя, гармонізація педагогічної і тьюторської діяльності, інтеграція всіх аспектів педагогічної діяльності, особливим видом якої є тьюторська; індивідуальний підхід (врахування потреб, професійних інтересів, можливостей людини; чітке розуміння й

врахування реальних умов функціонування школи) та практична зорієнтованість, тобто відповідність запитам педагогів-тьюторів; варіативність форм та програм підвищення професіоналізму; можливість для творчого самовираження педагогів; усвідомленість професійно-особистісного розвитку під час тьюторської діяльності, рефлексія та корекція власної діяльності; єдність зусиль адміністрації та вчителя – спрямування зусиль всіх суб'єктів процесу науково-методичного забезпечення на реалізацію поставлених завдань; створення оптимістичної, позитивно насиченої атмосфери; певна автономність та самостійність у виборі змісту, напрямів, методів навчання вчителів-тьюторів [3; 7, с. 6; 8, с. 30].

Внутрішньошкільна система розвитку і підвищення професійної компетентності педагога-тьютора повинна враховувати не лише специфіку закладу загальної середньої освіти, а й контингент учнів; мати систему внутрішньої мотивації та гнучкий комплекс стимулів до професійного розвитку, організацію індивідуальних та групових супервізій з педагогами-тьюторами; проводити систематичний моніторинг динаміки розвитку тьюторської компетентності вчителів, характеру одержуваних результатів, змін у діяльності педагогів-тьюторів, а також вплив цих змін на рівень розвитку компетентностей учнів; реалізовувати контекстне навчання вчителів-тьюторів, що передбачає постійну апробацію набутих знань і вмінь, що виникають у реальній тьюторській практиці; проводити рефлексію, що включає обмін досвідом [11; 12].

Для упровадження внутрішньошкільної системи підвищення професійності вчителя як тьютора необхідно визначити етапи цього процесу. Перший етап (підготовчо-діагностувальний) передбачає створення координаційного центру (методичного підрозділу), що складається з адміністрації, психологів, соціальних педагогів, методистів, тьюторів-експертів (за наявності) та/або зовнішніх експертів у сфері тьюторингу на умовах консалтингу; підбір діагностувальних методик; діагностику готовності вчителів до тьюторської діяльності; діагностику рівня тих професійних компетент-

Таблиця 1

Внутрішньошкільна система підвищення професіоналізму педагога як тьютора

Внутрішньошкільна система підвищення професіоналізму вчителя як тьютора			
СПІЛЬНІ ЦІННОСТІ			
НАПРЯМИ	ФОРМИ І ВИДИ		МЕТОДИ
<ul style="list-style-type: none"> – Психофізіологічні особливості розвитку учнів. – Емоційно-естетична, комунікаційна компетентності – Розвиток тьюторських компетентностей: тьюторські технології, методики – Цифрові технології для здійснення тьюторської діяльності – Розвиток в учнів компетентностей 	<ul style="list-style-type: none"> – Очна, дистанційна – Навчання тьюторів за програмою – Стажування – Короткотривалі семінари, вебінари, лекції 		Традиційні та інноваційні методи: лекції, семінари, вебінари; кейс-стаді, моделювання, симуляційні ігри, ситуаційний метод; інтегровані (універсальні, поєднання 3–5 методів); рефлексія; інтерактивні; проекти; науково-дослідницькі; майстер-класи; тренінги.
РЕСУРСИ			
Ресурси підтримки			Ресурси вдосконалення і саморозвитку
<i>індивідуальні</i>	<i>групові</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Менторська підтримка – Індивідуальні консультації 	<ul style="list-style-type: none"> – Супервізія – Методична підтримка – Клуб тьюторів 		<ul style="list-style-type: none"> – Корпоративне навчання – Шкільні програми вдосконалення тьюторських компетентностей – Програми удосконалення тьюторських компетентностей від зовнішніх експертів – Електронні платформи
ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ			
<i>Координаційний центр</i>		<i>Система моніторингу, самооцінки і оцінки</i>	
<ul style="list-style-type: none"> – Визначення цілей та завдань внутрішньошкільного підвищення професіоналізму вчителів-тьюторів – Моніторинг запитів учителів-тьюторів і розробка індивідуальних планів підвищення кваліфікації тьюторів – Розробка програм підвищення професіоналізму тьюторів – Відбір напрямів, форм, видів і методів підвищення кваліфікації тьюторів – Організація ресурсної підтримки 		<ul style="list-style-type: none"> – Розробка системи моніторингу тьюторської діяльності: регулярна оцінка програм розвитку компетентностей учнів засобами тьюторингу; оцінка процесу та результатів діяльності тьюторів – Створення бази методик оцінки результатів навчання тьюторів та імплементація набутих знань і вмінь у тьюторську діяльність – Створення бази методик для самооцінки тьюторами власної діяльності 	
РЕЗУЛЬТАТ			
<i>Тьютор-початківець</i>	<i>Досвідчений тьютор</i>		<i>Тьютор-експерт</i>
<ul style="list-style-type: none"> – Знає теоретичні підвалини тьюторського процесу – Аналізує потреби учнів – Вміє планувати та проводити тьюторіали – Володіє методиками та технологіями тьюторської діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> – Ідентифікує труднощі та потенціал учнів – Вміє передбачати різні ситуації та відповідно до них ситуативно підбирати тьюторські методики та прийоми – Вміє надавати зворотний зв'язок, добре володіє методами рефлексії – Вміє розробляти індивідуальні програми розвитку компетентностей учнів – Визначає власні сильні і слабкі сторони – Може надавати консультативну допомогу менш досвідченим колегам 		<ul style="list-style-type: none"> – Досліджує діяльність учнів та створює сприятливе середовище для розвитку компетентностей – Вміє планувати цикли тьюторіалів, використовуючи широкий діапазон методів – Слугує прикладом професійної майстерності, проводить тьюторіали та заохочує тьюторів до власної рефлексії, безперервної самоосвіти – Виявляє високий рівень творчості, здатності до прийняття ефективних рішень, у тому числі і в ситуаціях невизначеності – Здатний бути ментором для інших тьюторів та шкільним тренером для корпоративного навчання
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ			

ностей, що дозволяють вчителю здійснювати тьюторську діяльність; аналіз досвіду вчителів у реалізації індивідуалізованого підходу в освіті; виявлення професійних запитів вчителів та їхніх внутрішніх мотивів; вивчення сучасних інноваційних підходів до впровадження тьюторингу у закладах загальної середньої освіти, підбір програм з урахуванням специфіки закладу загальної середньої освіти та складання плану підвищення кваліфікації вчителів як тьюторів. Характерною рисою такого плану є його варіативність, коли кожен вчитель має можливість на основі результатів діагностування та власних запитів розробити свій план підвищення кваліфікації, зокрема як тьютора, що враховує також загальну стратегію розвитку школи.

На другому етапі (теоретичному) відбувається власне навчання вчителів тьюторських технологій (семінари, курси, вебінари, майстер-класи, тренінги), що проводиться шкільними тренерами (за наявності тьюторів-експертів) та/або запрошеними фахівцями.

Третій етап (практичний) передбачає практичне освоєння тьюторської діяльності та обмін досвідом між тьюторами, проведення групових та індивідуальних супервізій тьюторами-експертами, зовнішніми фахівцями, психологами тощо, впровадження наставництва для тьюторів-початківців.

На четвертому етапі (контрольно-оціночний) підводяться підсумки річної роботи внутрішньошкільної системи підвищення кваліфікації вчителів як тьюторів, оцінюються результати роботи тьюторів із впровадження тьюторських технологій у свою діяльність.

Результативність внутрішньошкільної системи підвищення кваліфікації тьюторів повинна ґрунтуватися на принципах свободи вибору, співпраці, колегіальності, взаємопідтримки, урахування потреб, інтересів, можливостей тьюторів, а також можливостей школи.

Висновки. Узагальнюючи наше дослідження, можемо зробити такі висновки: розробка та впровадження внутрішньошкільної системи професійного розвитку педагога-тьютора має здійснюватися з урахуванням певних етапів; впровадження інновацій у школі, зокрема тьюторингу, повинно відбуватися із залученням до цих процесів усіх педагогів, які сприяють впровадженню тьюторингу в закладі освіти. Об'єднання вчителів навколо спільної творчої справи підвищує їхню мотивацію, готовність до інноваційної тьюторської діяльності, сприяє переорієнтації власних ціннісних переконань, тобто відбувається переорієнтація на активного учасника суспільних реформ. Також варто зазначити, що врахування специфіки окремого закладу освіти, його стратегії розвитку сприятиме створенню такої системи, що відповідатиме запитам усіх суб'єктів освітнього процесу, зокрема тьюторського. Потребують подальшого дослідження тьюторські технології, необхідні для опанування педагогами можливостей здійснення тьюторської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'яненко Н. М. Тьюторство як професія та інструмент індивідуального супроводу в освіті. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Історико-педагогічні студії* : зб. наук. пр. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 11–12. С. 5–11.
2. Кришинець-Андялошій К. О. Організаційно-педагогічні умови формування розвиваючого середовища закладу загальної середньої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2021. Вип. 1. С. 199–203.
3. Малінкіна В. Л. Педагогічні умови формування професійного саморозвитку майбутніх викладачів дизайну. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія»*. 2016. Вип. 239. С.177–184.
4. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи : ухвалено рішенням Колегії МОН України 20.10.2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/pova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 21.05.2022).
5. Перепелюк Т. Д. Підвищення професійної майстерності педагогічних працівників навчальних закладів. *Військово-спеціальні науки. Вісник кийвського національного університету імені Тараса Шевченка*. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2016. № 1(34). С. 30–33.

6. Подпльота С. В. Тьюторська позиція вчителя як інноваційний ресурс Нової української школи. *Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації концепції нової української школи* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14-16 червня 2018 р., м. Мелітополь). С. 192–195.
7. Сергієнко Н. Організаційно-методичні умови розвитку професійної компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 3. С. 3–11.
8. Уруський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: Методичний посібник. Тернопіль: ТОКШПО, 2005. 96 с.
9. Чупахіна С., Круль Л. Тьютор в сучасній освіті: теоретичний аспект діяльності. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/10915> (дата звернення: 20.08.2023).
10. Швець Т. Е. Аналіз понять «тьютор» і «тьюторинг» у вітчизняному та зарубіжному освітньо-науковому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 2. С. 56–65.
11. Frey Nancy, Fisher Douglas, Almarode John T. *How Tutoring Works: Six Steps to Grow Motivation and Accelerate Student Learning*. 2021. Dallas. Corwin a SAGE Publications Inc. P. 136.
12. Sarnat-Ciastko A., *Relacje tutorskie w polskiej szkole w ujęciu analizy transakcyjnej*, Wydawnictwo Libron, Kraków, 2017. S. 295.

IN-SCHOOL SYSTEM OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS AS TUTORS

SHVETS TETIANA EDUARDIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences,
Deputy Director for Scientific and Methodological Work
Private School "Athens" in Kyiv

Introduction. The article is dedicated to the question of improving the qualifications of teachers as tutors due to the creation of an intra-school system of professional development. **Purpose.** The purpose of the article is to justify the need to create an in-school system of professional development of teacher-tutors as one of the conditions for the implementation of tutoring activities in an institution of general secondary education. **Methods.** The following research methods are used in the article: study, analysis and generalization of scientific and pedagogical sources in order to substantiate the need to develop and implement an intra-school system of professional development of teachers as tutors in institutions of general secondary education.

Results. The author determines the relevance and demand for individualization of the educational process by society, the implementation of which is possible due to the implementation of tutoring activities. In the article, the author presents her own interpretations of such concepts as: tutoring, tutor and tutoring activity. The author emphasizes that the implementation of tutoring activity is possible only by a teacher-tutor who is familiar with tutoring methods, knows how to work in the conditions of individualization and personalization, to provide academic and social-emotional support to students, which is especially relevant in the conditions of overcoming the disruptions of the educational process. The article states that these tasks can be solved under the condition of creating an intra-school system of professional development of teachers as tutors.

Originality. The article presents the author's vision of the intra-school system of professional development of teachers as tutors, indicating the following components of the system: directions, forms and types, methods, resources, organization, management, and results. The author also identifies the stages of implementation of the intra-school system of professional development of teachers as tutors, providing their meaningful characteristics. These stages are: preparatory-diagnostic, theoretical, practical and control-evaluation. **Conclusion.** At the end of the article, the author notes that taking into account the specifics of an individual educational institution and its development strategy will contribute to the creation of such a system that will meet the demands of all subjects of the educational process, in particular, the tutoring process.

Key words: tutor, tutoring, tutoring activity, professional development of a teacher-tutor, professional competency of a tutor, intra-school system of professional development of teachers.

REFERENCES

1. Demianenko, N.M. (2018). Tiutorstvo yak profesiia ta instrument indyvidualnoho suprovodu v osviti [Tutoring as a profession and a tool of individual support in education]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Istoryko-pedahohichni studii : zb. nauk. pr.* Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Vyp. 11-12. S. 5–11 [in Ukrainian].

2. Kryshinets-Andialoshii, K.O. (2021). Orhanizatsiino-pedahohichni umovy formuvannia rozvyvaiuchoho seredovyshcha zakladu zahalnoi serednoi osvity [Organizational and pedagogical conditions for the formation of a developing environment of a general secondary education institution]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii : Pedahohika. Sotsialna robota*. Vyp. 1. S. 199–203 [in Ukrainian].
3. Malinkina, V.L. (2016). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoho samorozvytku maibutnykh vykladachiv dyzainu [Pedagogical conditions for the formation of professional self-development of future design teachers]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Pedahohika, psykholohiia, filozofia*. Vyp. 239. S. 177–184 [in Ukrainian].
4. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school: conceptual foundations of secondary school reform]: ukhvaleno rishenniam Kolehii MON Ukrainy 20.10.2016 r. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (data zvernennia 21.05.2022) [in Ukrainian].
5. Perepeliuk, T.D. (2016). Pidvyshchennia profesiinoi maisternosti pedahohichnykh pratsivnykiv navchalnykh zakladiv [Improving the professional skills of teaching staff of educational institutions]. *Viiskovo-spetsialni nauky: Visnyk kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. 1(34). S. 30–33. K. : VPTs "Kyivskiy universytet" [in Ukrainian].
6. Podplota, S.V. (2018). Tiutorska pozytsiia vchytelia yak innovatsiinyi resurs Novoi ukrainskoi shkoly [The teacher's tutoring position as an innovative resource of the New Ukrainian School]. *Osobystisno-profesiinyyi rozvytok vchytelia v umovakh realizatsii kontseptsii novoi ukrainskoi shkoly. Materialy Vseukrainskoi nauково-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (14-16 chervnia 2018 r., m. Melitopol, Ukraina)*. S. 192–195 [in Ukrainian].
7. Serhiienko, N. (2010). Orhanizatsiino-metodychni umovy rozvytku profesiinoi kompetentnosti vchyteliv zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv [Organizational and methodological conditions for the development of professional competence of teachers of general educational institutions]. *Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu*. 3. S. 3–11 [in Ukrainian].
8. Uruskyi, V.I. (2005). *Formuvannia hotovnosti vchyteliv do innovatsiinoi diialnosti [Formation of teachers' readiness for innovative activities]*. Ternopil: TOKIPPO, 2005. 96 s. [in Ukrainian].
9. Chupakhina, S., & Krul, L. (2021). Tiutor v suchasni osviti: teoretychnyi aspekt diialnosti [Tutor in modern education: theoretical aspect of activity]. *Zbirnyk naukovykh prats AOHOΣ*. Retrieved from: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/10915> (data zvernennia 20.08.2023) [in Ukrainian].
10. Shvets, T.E. (2022). Analiz poniat «tiutor» i «tiutorynh» u vitchyznianomu ta zarubizhnomu osvitno-naukovomu prostori [Analysis of the concepts of "tutor" and "tutoring" in the domestic and foreign educational and scientific space]. *Akademichni studii. Serii «Pedahohika»*. (2). S. 56–65 [in Ukrainian].
11. Frey Nancy, Fisher Douglas, & Almarode John T. (2021). *How Tutoring Works: Six Steps to Grow Motivation and Accelerate Student Learning*. Dallas. Corwin a SAGE Publications Inc. p 136 [in English].
12. Sarnat-Ciastko, A. (2017). Relacje tutorskie w polskiej szkole w ujęciu analizy transakcyjnej [Tutor relationships in Polish schools from the perspective of transactional analysis]. *Wydawnictwo Libron, Kraków*. S.295 [in Polish].